

लोकसेवा नोट: एक नजरमा नेपाल (सामान्य ज्ञानका छोटो तथ्य)

लोकसेवाको प्रश्नपत्रमा नेपालसम्बन्धी सामान्य ज्ञानका प्रश्न सजिलै अङ्क ल्याउने ठाउँ हुन्, तर सानो गल्ती (गलत सङ्ख्या, मिसिएको मिति) ले अङ्क गुमाइन्छ। यो पानामा बारम्बार सोधिने तथ्य समूह मिलाएर राखिएका छन्, एकै बसाइमा दोहोर्याउन सकिने गरी। पढ्नुहोस्, दायाँतिरको स्तम्भ छोज्नुहोस्, र आफूलाई जाँच्नुहोस्।

जनसंख्या, स्थानीय तहको सङ्ख्या र कीर्तिमानजस्ता तथ्याङ्क सम्बन्धित निकायले समय-समयमा अद्यावधिक गर्छन्। अनुमानित भएको ठाउँमा हामीले त्यसो भनेका छौं। भरपर्दो रूपमा प्रयोग गर्नुअघि पछिल्लो आधिकारिक स्रोतबाट पुष्टि गर्नुहोस्।

सङ्ख्यामा देश

विषय	तथ्य
आधिकारिक नाम	सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल
राजधानी	काठमाडौं
क्षेत्रफल	लगभग १,४७,५१६ वर्ग किलोमिटर
जनसंख्या	२,९१,६४,५७८ (जनगणना २०७८)
सिमाना	भारत (पूर्व, दक्षिण, पश्चिम) र चीन, तिब्बत स्वशासित क्षेत्र (उत्तर)
मुद्रा	नेपाली रुपैयाँ
प्रमाणिक समय	UTC +५:४५
गणतन्त्र घोषणा	२०६८ जेठ १५ (२८ मे २००८)
हालको संविधान	२०७२ असोज ३ (२० सेप्टेम्बर २०१५) मा जारी

सङ्घीय संरचना

- सरकारका तीन तह: सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय।
- ७ प्रदेश: कोशी, मधेश, बागमती, गण्डकी, लुम्बिनी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम।
- ७७ जिल्ला (जिल्ला मुख्यतः प्रशासनिक र समन्वयको एकाइ हो)।
- ७५३ स्थानीय तह: ६ महानगरपालिका, ११ उपमहानगरपालिका, २७६ नगरपालिका र ४६० गाउँपालिका।
- प्रत्येक प्रदेशको आफ्नै राजधानी प्रदेशसभाले तोक्छ; केही सुरुमा अस्थायी भएकाले हालको नाम पुष्टि गर्नुहोस्।

राष्ट्रिय प्रतीक

प्रतीक	नेपालको छनोट
राष्ट्रिय फूल	लालीगुराँस
राष्ट्रिय चरा	डाँफे
राष्ट्रिय पशु	गाई
राष्ट्रिय रङ	सिन्दुरे (रातो)
राष्ट्रिय गान	सयौं थुँगा फूलका
झण्डा	विश्वको एक मात्र गैर-आयताकार राष्ट्रिय झण्डा (माथिमाथि दुई त्रिकोण)

भूगोलका कीर्तिमान

- सर्वोच्च शिखर:** सगरमाथा, ८,८४८.८६ मिटर, सन् २०२० मा नेपाल र चीनले संयुक्त रूपमा घोषणा गरेको उचाइ।
- नेपालभित्र सबैभन्दा लामो नदी:** कर्णाली। ठूला नदी प्रणाली कोशी, गण्डकी (नारायणी) र कर्णाली हुन्।
- क्षेत्रफलका आधारमा सबैभन्दा ठूलो ताल:** रारा (मुगु)। तिलिचो (मनाङ) करिब ४,९०० मिटरमा संसारकै अग्ला तालमध्ये एक हो।
- उत्तरदेखि दक्षिणसम्म तीन क्षेत्र:** हिमाल, पहाड र तराई।
- हावापानी** उचाइसँगै छिटो फेरिन्छ, तराईको उष्ण हावापानीदेखि उच्च हिमालको अल्पाइन र हिमाली हावापानीसम्म।

संरक्षित क्षेत्र र सम्पदा

- पहिलो राष्ट्रिय निकुञ्ज:** चितवन (सन् १९७३ मा स्थापना)। यो विश्व सम्पदा सूचीमा पनि छ।
- सबैभन्दा ठूलो राष्ट्रिय निकुञ्ज:** शे-फोक्सुण्डो, ट्रान्स-हिमालयी क्षेत्रमा।
- विश्व सम्पदा सूची:** चार सांस्कृतिक स्थल (काठमाडौँ उपत्यका, लुम्बिनी आदि) र दुई प्राकृतिक स्थल (सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज र चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज); परीक्षाअघि युनेस्कोको सूचीबाट गन्ती मिलाउनुहोस्।
- लुम्बिनी** गौतम बुद्धको जन्मस्थल हो।

यो पानालाई कसरी याद गर्ने

- दायाँको स्तम्भ छोपेर प्रत्येक उत्तर ठूलो स्वरले भन्नुहोस्।
- छुटेकालाई चिनो लगाउनुहोस् र भोलिपल्ट, तीन दिनपछि, अनि एक हप्तापछि फेरि जाँच्नुहोस्।
- तालिकालाई २० वटा फल्यास कार्डमा बदल्नुहोस्। प्रश्न "राष्ट्रिय चरा कुन हो?" जस्तो आउँछ, त्यही रूपमा अभ्यास गर्नुहोस्।
- परीक्षामा विक्रम सम्वत् र ईस्वी सम्वत् दुवै आउन सक्ने भएकाले मिति दुवै पात्रोमा सिक्नुहोस्।

अभ्यास प्रश्न

- नेपालमा कति स्थानीय तह छन्, र तीमध्ये कति गाउँपालिका हुन्?

2. नेपालको पहिलो राष्ट्रिय निकुञ्ज कुन हो?
3. हालको संविधान कहिले जारी भयो?
4. नेपालभित्र सबैभन्दा लामो नदी कुन हो?

उत्तर: १) ७५३ र ४६०। २) चितवन। ३) २०७२ असोज ३ (२० सेप्टेम्बर २०१५)। ४) कर्णाली।

यो मेरोसरले आफैं लेखेको पुनरावलोकन सारांश हो। यो आधिकारिक पाठ्यक्रम होइन र तपाईंको पाठ्यपुस्तक वा शिक्षकको विकल्प पनि होइन। पाठ्यक्रम, अङ्कभार र नियम फेरिन्छन्, त्यसैले हालको संस्करण सधैं लोकसेवा आयोग (psc.gov.np) बाट जाँच गर्नुहोस्। कुनै गल्ती भेट्नुभयो? सम्पर्क पृष्ठबाट जानकारी दिनुहोस्, हामी सच्याउँछौं।

मेरोसर: नि:शुल्क अध्ययन नोट। थप नोट र अभ्यास: merosir.com